

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

DRUGI ODJEL

PREDMET TADIĆ protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 25551/18)

PRESUDA

Članak 6. stavak 1. (kazneni aspekt) • Neovisan i nepristran sud • Objektivna nepristranost Vrhovnog suda, čiji je predsjednik navodno imao ulogu u kaznenim djelima za koja se podnositelju zahtjeva sudilo, povezanim s pokušajem utjecanja na sam Vrhovni sud u predmetu protiv poznatog političara, te je dao iskaz kao svjedok optužbe na suđenju podnositelju • Iskaz predsjednika nije bio ni „jedini” dokaz na kojem se temeljila podnositeljeva osuda ni „odlučujući” za ishod njegova predmeta • Podnositelj zahtjeva imao je priliku unakrsno ispitati predsjednika pred prvostupanjskim sudom, a svoje je navode protiv predsjednika prvi put iznio u svojim žalbama protiv presude prvostupanjskog suda • Suci Vrhovnog suda koji su ispitali podnositeljeve žalbe bili su dovoljno neovisni o predsjedniku i nisu bili ni pod kakvim nedopuštenim utjecajem predsjednika • Podnositeljeve bojazni u pogledu nedostatka nepristranosti nisu objektivno opravdane

Članak 6. stavak 1. (kazneni aspekt) i stavak 2. • Pravo na pošteno suđenje i na presumpciju nevinosti nije povrijeđeno činjenicom da su tijekom žalbenog postupka u medijima objavljene snimke telefonskih razgovora podnositelja zahtjeva koje je nadzirala Sigurnosno-obavještajna agencija • Suci Vrhovnog (žalbenog) suda vrlo suiskusni profesionalni suci educirani da zanemare utjecaje izvan suđenja • Osuda je potvrđena isključivo na temelju dokaza u spisu predmeta koji nije sadržavao sporne snimke • Nema dokaza koji ukazuju na to da su snimke utjecale na suce Vrhovnog suda

STRASBOURG

28. studenoga 2023.

KONAČNA

28/02/2024

*Ova je presuda postala konačna u skladu s člankom 44 § 2 Konvencije.
Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.*

U predmetu Tadić protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Drugi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Arnfinn Bårdsen,
Jovan Ilievski,
Pauliine Koskelo,
Saadet Yüksel, *suci*,
Lorraine Schembri Orland, *ad hoc sutkinja*,
Frédéric Krenc,
Diana Sârcu, *suci*,

i Hasan Bakırcı, *tajnik odjela*,

uzimajući u obzir:

zahtjev (br. 25551/18) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatski državljanin g. Drago Tadić („podnositelj zahtjeva”) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”) dana 24. svibnja 2018.,

odluku da se Vladu Republike Hrvatske („Vlada”) obavijesti o prigovorima o nedostatku nepristranosti Vrhovnog suda i povredi presumpcije nevinosti, a da se ostatak zahtjeva odbaci kao nedopušten,

očitovanja stranaka,

povlačenje (na temelju pravila 28. Poslovnika Suda) iz postupka g. Davora Derenčinovića, suca izabranog u ime Republike Hrvatske, i imenovanje gđe Lorraine Schembri Orland od strane predsjednika za *ad hoc* sutkinju (pravilo 29. stavak 2.),

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 7. studenoga 2023.,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena na navedeni datum:

UVOD

1. Predmet se odnosi na kazneni postupak u kojem je podnositelj zahtjeva proglašen krivim za udruživanje s više osoba s ciljem da plaćanjem novčanog iznosa utječu na Vrhovni sud da donese odluku povoljnu za poznatog političara kojemu se sudilo za ratni zločin.

2. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da Vrhovni sud, kao žalbeni sud u njegovu predmetu, nije bio nepristran zbog okolnosti povezanih s njegovim predsjednikom, koji je dao iskaz kao svjedok optužbe. Prigovorio je i da je objavljivanje u medijima, dva mjeseca prije nego što je Vrhovni sud donio odluku u njegovu predmetu, snimaka njegovih telefonskih razgovora koje je izradila Sigurnosno-obavještajna agencija izvršilo pritisak na suce Vrhovnog suda da potvrde njegovu osudu i dovelo do povrede njegova prava na presumpciju nevinosti.

ČINJENICE

3. Podnositelj zahtjeva rođen je 1961. i živi u Osijeku. Zastupala ga je gđa V. Drenški Lasan, odvjetnica u Zagrebu.
4. Vladu je zastupala njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.
5. Činjenično stanje predmeta može se sažeti kako slijedi.

I. OSNOVNE INFORMACIJE

6. U svibnju 2009. B. G.-a (poznatog političara) i još nekoliko osoba prvostupanjski sud proglasio je krivima za ratni zločin protiv civilnoga stanovništva. B. G. je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od deset godina. Optuženici i tužiteljstvo podnijeli su žalbe Vrhovnom sudu Republike Hrvatske, koji ih je ispitaao na sjednici održanoj od 31. svibnja do 2. lipnja 2010. Potonjeg datuma Vrhovni sud potvrdio je osudu B. G.-a, ali je njegovu kaznu smanjio na kaznu zatvora u trajanju od osam godina.

II. ISTRAGA I KAZNENI POSTUPAK PROTIV PODNOSITELJA ZAHTJEVA

7. Sigurnosno-obavještajna agencija saznala je da su podnositelj zahtjeva (koji je poduzetnik) i nekoliko drugih osoba navodno saznali da je Vrhovni sud donio odluku nepovoljnu za B. G.-a te se sumnjalo da su poduzeli korake kako bi utjecali na suce da tu odluku promijene prije nego što zainteresirane strane budu o njoj obaviještene. Sigurnosno-obavještajna agencija nadzirala je njihove telefonske razgovore u razdoblju od 4. do 20. srpnja 2010. Snimke tih razgovora nisu bile dio kaznenog postupka protiv podnositelja zahtjeva koji je uslijedio.

8. Dana 20. srpnja 2010. Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (dalje u tekstu „USKOK”) podnio je zahtjev sucu istrage Županijskog suda u Zagrebu za određivanje posebnih dokaznih radnji (i to nadzora i tehničkog snimanja telefonskih razgovora i drugih komunikacija na daljinu i tajnog praćenja i tehničkog snimanja osoba i predmeta) protiv podnositelja i nekoliko drugih osoba zbog sumnje u počinjenje kaznenih djela udruživanja za počinjenje kaznenih djela. Sudac istrage prihvatio je taj zahtjev i odredio primjenu posebnih dokaznih radnji od 20. srpnja do 20. rujna 2010.

9. Dana 7. listopada 2010., pozivajući se na rezultate posebnih dokaznih radnji (vidi stavak 8. ove presude) i pretrage osumnjičenika, njihovih sredstava prijevoza, domova i drugih prostora, USKOK je pokrenuo istragu u odnosu na podnositelja zahtjeva i još četiri osobe. Tijekom istrage ispitani su brojni svjedoci. Neki od njih spomenuli su navodno sudjelovanje nekoliko osoba na visokim položajima u pravosuđu i području politike u pokušaju

utjecanja na Vrhovni sud da svoju odluku promijeni u odluku koja je povoljna za B. G.-a.

10. Dana 11. ožujka 2011., na prijedlog dvoje podnositeljevih suosumnjčenika, istražitelji su ispitali B. H.-a, tadašnjeg predsjednika Vrhovnog suda. B. H. je istražiteljima rekao da je 14. srpnja 2010. ručao s podnositeljem i još nekoliko osoba. Nakon ručka podnositelj zahtjeva nasamo ga je pitao o predmetu protiv B. G.-a. Naime, podnositelj mu je rekao da „oni” znaju za odluku Vrhovnog suda i za mogućnost da služba evidencije, praćenja i proučavanja sudske prakse (dalje u tekstu: „služba evidencije”) predmet vrati na ponovno ispitivanje sudskom vijeću, koje zatim može izmijeniti svoju odluku. Podnositelj zahtjeva dalje je predložio da bi se, umjesto dodjele predmeta u rad sudskom savjetniku koji je trebao ispitati odluku vijeća nakon što se ona dostavi službi evidencije, predmet trebalo dodijeliti u rad određenom sucu Vrhovnog suda, konkretno, A. P.-u, koji je također radio u službi evidencije. Shvativši da podnositelj zahtjeva posjeduje povjerljive informacije, B. H. je sljedećeg jutra o svojem razgovoru s podnositeljem obavijestio Glavnog državnog odvjetnika.

11. Dana 4. srpnja 2011. USKOK je na Županijskom sudu u Zagrebu podignuo optužnicu protiv podnositelja zahtjeva i još četiriju osoba zbog počinjenja kaznenih djela udruživanja za počinjenje kaznenih djela i poticanja na protuzakonito posredovanje.

12. USKOK je s podnositeljevim suokrivljenicima postigao sporazum o krivnji i kaznenopravnoj sankciji te je uslijedio postupak samo protiv podnositelja zahtjeva, koji je porekao optužbe koje su mu stavljene na teret.

13. Tijekom suđenja Županijski sud u Zagrebu reproducirao je snimljene telefonske razgovore između podnositelja zahtjeva, njegovih bivših suokrivljenika i drugih osoba (vidi stavak 8. ove presude), pregledao je videosnimke i fotografije snimljene tijekom tajnog praćenja, pročitao je druge materijalne dokaze u spisu te je ispitao trideset svjedoka, uključujući podnositeljeve bivše suokrivljenike i predsjednika Vrhovnog suda B. H.-a. Svjedoke su unakrsno ispitali tužiteljstvo i obrana.

14. U iskazu od 6. rujna 2012. predsjednik Vrhovnog suda B. H. ispitan je na okolnost da je 15. srpnja 2010. od voditeljice Službe evidencije Vrhovnog suda, sutkinje S. B. K., zatražio da ispitivanje odluke vijeća u predmetu protiv B. G.-a povjeri sucu A. P.-u, a ne sudskom savjetniku kojemu je prvotno bio povjeren taj zadatak. B. H. je ustvrdio da je to učinio da bi izbjegao bilo kakve prigovore u smislu da je sudski savjetnik, a ne sudac ispitao odluku donesenu u tom osjetljivom predmetu. Međutim, sudac A. P. u konačnici je odbio taj zadatak pa je odluku u konačnici ispitao sudski savjetnik.

15. U iskazu koji je dao na kraju suđenja podnositelj je izjavio da se ne smatra krivim za počinjenje kaznenih djela koja su mu stavljena na teret. Objasnio je da je samo prikupljao informacije o predmetu protiv B. G.-a na

zahtjev S. M.-a, novinara i prijatelja B. G.-a (a kasnije i njegova suokrivljenika).

Ustvrdio je i da je na ručku 14. srpnja 2010. samo zamolio B. H.-a, predsjednika Vrhovnog suda, da mu objasni što se obično događa kada se odluka vijeća dostavi Službi evidencije. B. H. je odgovorio da će odluku vijeća u predmetu protiv B. G.-a najvjerojatnije ispitati sudac A. P.

Podnositelj je od sudu preložio da ispita sutkinju S. B. K. kao svjedoka kako bi objasnila kada, kako i zašto je predsjednik Vrhovnog suda od nje zatražio da promijeni osobu u Službi evidencije koja će biti zadužena za ispitivanje odluke sudskog vijeća protiv B. G.-a te može li Služba evidencije doista vratiti predmet vijeću na ponovno ispitivanje. Tvrdio je da će njezin iskaz dokazati da on nije imao nikakve veze s odlučivanjem o tome kojemu će članu osoblja Službe evidencije u rad biti raspoređen predmet protiv B. G.-a. Županijski sud u Zagrebu odbio je podnositeljev prijedlog da ispita sutkinju S. B. K. uz obrazloženje da se odnosi na utvrđivanje činjenica koje su nevažne za optužbe protiv podnositelja zahtjeva.

16. Dana 27. veljače 2013. Županijski sud u Zagrebu donio je presudu kojom je podnositelja zahtjeva proglasio krivim za kaznena djela koja su mu stavljena na teret i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine.

U presudi je Županijski sud u Zagrebu naveo da se tijekom lipnja i srpnja 2010., znajući da je žalbeni postupak u predmetu protiv B. G.-a i drugih osoba za ratni zločin u tijeku pred Vrhovnim sudom, a kako bi se donijela odluka povoljna za B. G.-a, podnositelj zahtjeva povezao S. J., B. Č. T., S. M. i I. D. u zajedničko djelovanje: on i S. J. imali su zadatak pronaći osobe koje će (za novac) utjecati na suce Vrhovnog suda i osobe koje rade u Službi evidencije tog suda; S. M. i I. D. imali su zadatak prikupiti novac kojim će financirati ta kaznena djela; a B. Č. T. imala je zadatak koordinirati postupanje svih sudionika.

Županijski sud u Zagrebu utvrdio je da su, da bi ostvarili svoj plan, podnositelj zahtjeva i S. J. kontaktirali više osoba u vezi s predmetom protiv B. G.-a i da su se, nakon što su saznali da je vijeće Vrhovnog suda donijelo odluku, koju je trebala ispitati Služba evidencije, koja je predmet mogla vratiti na ponovno ispitivanje vijeću u slučaju da je odluka u suprotnosti sa sudskom praksom Vrhovnog suda, podnositelj zahtjeva i S. J. raspitali o tome tko će u Službi evidencije biti zadužen za ispitivanje odluke vijeća, očekujući da će uspjeti vratiti predmet vijeću na ponovno ispitivanje.

Štoviše, Županijski sud u Zagrebu utvrdio je da S. M. i I. D. nisu prikupili dogovoreni iznos novca pa je podnositelj zahtjeva posudio 50.000,00 eura od izvjesnog P. P.-a da bi ostvarili svoj plan. Dalje je utvrdio da je S. J. uspostavio kontakt s bivšom državnom tajnicom u Ministarstvu pravosuđa M. D. V. i da je, u skladu s podnositeljevim uputama, S. J. trebao M. D. V. dati određeni iznos novca da utječe na suce Vrhovnog suda u predmetu B. G.-a; međutim, to se u konačnici nije dogodilo jer su S. M. i I. D., nakon što su posumnjali da ih vlasti prate, prekinuli sve daljnje aktivnosti.

17. Županijski sud u Zagrebu te je činjenice utvrdio uglavnom na temelju snimaka tajnog nadzora (vidi stavak 8. ove presude), čiju autentičnost podnositelj nikada nije osporavao. Kad je riječ o iskazu svjedoka, uključujući iskaze podnositeljevih bivših suokrivljenika, koji su priznali krivnju – vidi stavak 12. ove presude, Županijski sud prihvatio ih je kao vjerodostojne u onim dijelovima u kojima su odgovarali drugim dokazima – ponajprije snimkama tajnog nadzora.

18. Kad je riječ o činjenici da je podnositelj zahtjeva kontaktirao različite osobe kako bi prikupio informacije o žalbenom postupku protiv B. G.-a, Županijski sud u Zagrebu utvrdio je, *inter alia*, da je podnositelj zahtjeva 14. srpnja 2010. pitao predsjednika Vrhovnog suda B. H.-a o tom postupku. Primijetio je da se verzije B. H.-a i podnositelja zahtjeva razlikuju u pogledu toga što su točno rekli tijekom privatnog razgovora, ali je zaključio da su te razlike nevažne za predmet spora jer je neosporno da su njih dvojica razgovarali o postupku protiv B. G.-a na podnositeljevu inicijativu.

Županijski sud u Zagrebu utvrdio je i da je podnositelj zahtjeva kontaktirao nekoliko drugih osoba u vezi sa žalbenim postupkom protiv B. G.-a, kao što su bivši predsjednik Republike Hrvatske, jedan poznati političar i osoba koja je imala veze na Vrhovnom sudu.

19. Županijski sud u Zagrebu nadalje je utvrdio da je podnositelj zahtjeva nedvojbeno bio svjestan protupravnosti svojih radnji, osobito zato što su u nadziranim telefonskim razgovorima i tekstualnim porukama on i njegovi sugovornici govorili u šiframa kako bi prikrili značenje svojih izjava te zato što je u jednom trenutku podnositelj od supruge zatražio da njihove mobilne telefone baci u more kako bi prikrili dokaze. Osuđujući podnositelja zahtjeva na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine, Županijski sud u Zagrebu cijenio je kao otegotnu okolnost činjenicu da je krajnji cilj njegovih aktivnosti bio utjecati na suce Vrhovnog suda da poduzmu nedopuštene radnje; nasuprot tome, sud je kao olakotnu okolnost naveo da podnositelj nije bio ranije osuđivan.

20. I podnositelj zahtjeva i tužiteljstvo podnijeli su žalbe protiv presude Vrhovnom sudu.

Tužiteljstvo je tražilo da se podnositelju izrekne stroža kazna.

Podnositelj zahtjeva tvrdio je, *inter alia*, da je imao samo manju ulogu – prikupiti informacije o žalbenom postupku protiv B. G.-a. Pripisivanje ključne uloge u tom predmetu njemu poslužilo je kao opravdanje za propust da se kazneno progone određene druge osobe čije je sudjelovanje otkriveno tijekom istrage.

Tvrdio je da je jedini inkriminirajući dokaz protiv njega bio iskaz predsjednika Vrhovnog suda B. H.-a, čiji su navodi bili proturječni i nevjerođostojni. Istaknuo je da ga je B. H. prijavio Glavnom državnom odvjetniku jer je navodno predložio da se odluka vijeća Vrhovnog suda u predmetu protiv B. G.-a rasporedi u rad sucu A. P.-u u Službi evidencije, a nakon razgovora s podnositeljem B. H. je predmet rasporedio u rad upravo

sucu A. P.-u, a ne sudskom savjetniku koji ga je inače trebao ispitati. Nadalje, istraga je pokazala da je B. H. bio u kontaktu s određenim drugim osobama; čijim je zahtjevima u vezi s predmetom protiv B. G.-a vjerojatno udovoljio, a B. H. je iskoristio razgovor s podnositeljem 14. srpnja 2010. da prikrije vlastite postupke. S tim u vezi prigovorio je zbog činjenice da je prvostupanjski sud odbio ispitati sutkinju S. B. K., koja je mogla razjasniti okolnosti povezane s činjenicom da je B. H. od nje zatražio da predmet protiv B. G.-a rasporedi u rad sucu A. P.-u. Sutkinja S. B. K. mogla je razjasniti i to je li se ikada dogodilo da je Služba evidencije vratila predmet vijeću na ponovno ispitivanje i da je vijeće tada promijenilo svoju odluku u vezi s tim predmetom. Sa svoje strane podnositelj zahtjeva sumnjao je da je takav scenarij uopće moguć u praksi tvrdeći da to pitanje nije dovoljno uređeno primjenjivim zakonodavstvom.

Podnositelj zahtjeva detaljno je osporio i zaključke prvostupanjskog suda u pogledu drugih relevantnih činjenica te primjenu mjerodavnog prava. Na kraju je tvrdio da je bezuvjetna kazna zatvora koja mu je izrečena bila prestroga u usporedbi s uvjetnim osudama koje su primijenjene prema njegovim bivšim suokrivljenicima. Nadalje, u okolnostima u kojima neki od počinitelja inkriminiranih kaznenih djela koja se odnose na manipuliranje žalbenim postupkom protiv B. G.-a nikada nisu ni kazneno progonjeni, obrazloženje prvostupanjskog suda da njegova kazna služi svrsi generalne prevencije kriminala bilo je potpuno cinično.

III. ČLANAK OBJAVLJEN U MEDIJIMA

21. Dok je žalbeni postupak bio u tijeku pred Vrhovnim sudom, dana 11. prosinca 2016. u novinama Nedjeljni jutarnji (nedjeljno izdanje dnevnih nacionalnih novina Jutarnji list) objavljen je članak pod naslovom „Kako je SOA [Sigurnosno-obavještajna agencija] otkrila upad u Vrhovni sud”.

U članku se spominju snimke telefonskih razgovora između podnositelja zahtjeva, njegovih bivših suokrivljenika i nekih drugih osoba koje je Sigurnosno-obavještajna agencija nadzirala u razdoblju od 4. do 20. srpnja 2010. (vidi stavak 7 ove presude). Navedeno je da te snimke nisu dio kaznenog predmeta protiv podnositelja zahtjeva, koji je u to vrijeme bio u tijeku pred Vrhovnim sudom više od tri godine, ali da su općenito informacije koje su prikupile tajne službe vlastima poslužile kao pokazatelj o tome što se događa u „podzemlju”, kako bi mogle usmjeriti provođenje svoje istrage.

U članku su navedene optužbe protiv podnositelja zahtjeva, među ostalim i ta da je, kako bi pomogao B. G.-u u njegovu predmetu, navodno pokušavao stupiti u kontakt sa sucima Vrhovnog suda, predsjednikom Vrhovnog suda B. H.-om i određenim utjecajnim političarima.

Navedeno je da je iskaz predsjednika Vrhovnog suda u predmetu protiv podnositelja zahtjeva bio proturječan sadržaju spornih snimaka Sigurnosno-obavještajne agencije.

U članku se dalje navodi da su snimke važne jer pokazuju da je skupina ljudi uspjela napraviti „pravi upad” u jednu od najvažnijih institucija u Hrvatskoj. Budući da su se u snimljenim telefonskim razgovorima spominjala imena raznih sudaca i drugih javnih dužnosnika, od kojih su neki još uvijek bili na svojim položajima, bilo je važno o njima informirati javnost.

U članku se zatim nabrajaju suci, političari i druge osobe poznate u javnosti koji su se spominjali u snimljenim razgovorima te se ističe da je najzanimljiviji dio tih razgovora onaj koji se odnosi na susret podnositelja zahtjeva i predsjednika Vrhovnog suda B. H.-a 14. srpnja 2010.

U članku se objašnjava da je u postupku protiv podnositelja zahtjeva B. H. iskazivao da je podnositelja 14. srpnja 2010. sreo slučajno, nakon što mu je podnositelj zahtjeva pristupio na ručku koji je organizirao s nekim drugim osobama. Zatim se citiraju transkripti telefonskih razgovora koji daju naslutiti da je ručak između podnositelja zahtjeva i B. H.-a bio namjerno unaprijed dogovoren kako bi mogli razgovarati o predmetu protiv B. G.-a.

U članku se citiraju i transkripti podnositeljevih telefonskih razgovora snimljenih neposredno nakon ručka s B. H.-om, prema kojima je podnositelj supruzi i drugim sugovornicima rekao da je s B. H.-om nasamo razgovarao dvadesetak minuta i da bi sve trebalo dobro završiti; B. H. je obećao da će pokušati uvjeriti izvjesnu M. i utvrditi hoće li vraćanje predmeta vijeću biti u redu. B. H. je navodno spominjao i mogućnost podnošenja tužbe „više gore”, ali mu je podnositelj zahtjeva rekao da je takav scenarij već „provaljen”. B. H. je zatim navodno priznao da se plaši izvjesnog B. Inače bi on „to odmah riješio”.

U članku se citiraju i transkripti telefonskih razgovora u kojima je podnositelj zahtjeva dogovarao posuđivanje novca od P. P.-a i telefonskih razgovora u kojima su podnositelj zahtjeva i njegovi sugovornici pohvalili to kako se bivši predsjednik Republike Hrvatske angažirao u toj stvari, dobre informacije koje im je dala M. D. V., i činjenicu da je izvjesni B. navodno potvrdio da će on biti „za” [plan da se predmet vrati na ponovno ispitivanje].

Članak je objavljen i na informativnom portalu Jutarnji.hr, na kojem se još uvijek mogu poslušati sporne snimke.

IV. ODLUKE VRHOVNOG SUDA I USTAVNOG SUDA

22. Dana 7. veljače 2017. Vrhovni sud odbio je žalbe koje su podnijeli podnositelj zahtjeva i tužiteljstvo te je potvrdio podnositeljevu osudu. U presudi uopće nije spominjao članak u Nedjeljnom jutarnjem (vidi stavak 21 ove presude) ni snimke Sigurnosno-obavještajne agencije.

Utvrдио je da je prvostupanjski sud pravilno utvrdio relevantne činjenice i pravilno primijenio pravo te je odgovorio na sve suprotne tvrdnje podnositelja

zahtjeva. *Inter alia*, utvrdio je da je jasno da Služba evidencije Vrhovnog suda u praksi može predmet vratiti vijeću na ponovno ispitivanje. Složio se i s prvostupanjskim sudom da je iskaz sutkinje S. B. K. nevažan jer podnositeljevi navodi povezani s B. H.-om, koje je S. B. K. trebala pojasniti, u svakom slučaju nisu imali nikakve veze s utvrđivanjem činjenica relevantnih za optužbu protiv podnositelja. Naime, Vrhovni sud složio se s prvostupanjskim sudom da je jedino važno to da su podnositelj zahtjeva i B. H. razgovarali o žalbenom postupku protiv B. H.-a i Službi evidencije na inicijativu podnositelja zahtjeva, što je činjenica koju podnositelj zahtjeva i B. H. nisu osporavali. Konkretno, Vrhovni sud presudio je kako slijedi:

„... pitanje vjerodostojnosti navoda svjedoka B.H. koje [podnositelj zahtjeva] nastoji osporiti nadilazi činjenični opis inkriminacije [protiv podnositelja zahtjeva] i predstavlja segment u kojem [podnositelj zahtjeva] nagađa o postupcima svjedoka B.H. i njihovom cilju, a to nije predmet ovog postupka, niti je od utjecaja na opstojnost činjeničnog supstrata kojim se tereti [podnositelj zahtjeva], jer je između [podnositelja zahtjeva] i svjedoka B.H. nesporno da je do razgovora između njih o drugostupanjskom kaznenom predmetu protiv B.G. došlo upravo na inicijativu [podnositelja zahtjeva], kao i da se razgovaralo o tzv. službi evidencije sudske prakse na Vrhovnom sudu Republike Hrvatske.“

Vrhovni sud smatrao je da je prvostupanjski sud podnositelju zahtjeva pravilno izrekao kaznu jer je krajnji cilj njegovih aktivnosti bio utjecati na suce Vrhovnog suda u predmetu zbog kaznenih djela ratnog zločina, što je pokazivalo nepoštovanje najvišeg suda u Hrvatskoj i sustava vrijednosti države. Još je naveo da nije mogao preispitivati sankcije primijenjene prema podnositeljevima bivšim suokrivljenicima ni uspoređivati ih sa kaznom izrečenom podnositelju jer su oni osuđeni presudama na temelju sporazuma s tužiteljstvom, a presude protiv njih odmah su postale pravomoćne.

23. U dvjema naknadnim ustavnim tužbama podnositelj je, *inter alia*, prigovorio da Vrhovni sud nije bio nepristran, kako to zahtijeva članak 29. stavak 1. Ustava Republike Hrvatske i članak 6. stavak 1. Konvencije, jer je predsjednik tog suda bio doveden u situaciju da se „brani od javno iskazanih sumnji o upletenosti u inkriminirana kaznena djela, a Vrhovni sud, kao žalbeni sud, oko sebe podižući 'institucionalni samozaštitni štiti' od kaznenog djela, povrijedio je ustavni zahtjev objektivne nepristranosti na podnositeljevu štetu, u smislu da nije poštovao ustavni zahtjev da ostane nepristran“. Tvrдио je da je nedostatak neutralnosti Vrhovnog suda u odnosu na njegov predmet bio vidljiv iz činjenice da je taj sud odbio propisno ispitati iskaz svojeg predsjednika i praktični rad Službe evidencije. Taj nedostatak neutralnosti nadalje se odražavao u razlozima koje je taj sud naveo u prilog njegovoj kazni. Na kraju, podnositelj zahtjeva tvrdio je da je Vrhovni sud bio taj koji je pokazivao nepoštovanje sustava vrijednosti države kada je odbio podnositeljeve prijedloge da razjasni postupke svojeg predsjednika u predmetu protiv B. G.-a.

Podnositelj zahtjeva prigovorio je i da je objavljivanje, dok je postupak bio u tijeku pred Vrhovnim sudom, snimaka njegovih telefonskih razgovora

koje je izradila Sigurnosno-obavještajna agencija utjecalo na odluku Vrhovnog suda u odnosu na njegov predmet, uključujući i na kaznu koju mu je izrekao. Ustvrdio je da je objavljivanje tih snimaka, koje nisu korištene kao dokaz u kaznenom postupku protiv njega, samo osam tjedana prije sjednice Vrhovnog suda dokazalo da se „radilo o medijskoj kampanji pod pokroviteljstvom države koja je omogućila da informacije sadržane u nezakonitim dokazima postanu poznate sucima žalbenog suda”. Pozvao se na predmet *Natsvlishvili i Togonidze protiv Gruzije* (br. 9043/05, stavak 105., ECHR 2014 (izvadci)), u kojem je Sud potvrdio da je žestoka medijska kampanja mogla negativno utjecati na poštenost suđenja i dovesti do odgovornosti države – i u smislu nepristranosti suda na temelju članka 6. stavka 1. i u pogledu presumpcije nevinosti sadržane u članku 6. stavku 2.

Podnositelj u ustavnim tužbama nije osporavao autentičnost objavljenih snimaka njegovih telefonskih razgovora koje je izradila Sigurnosno-obavještajna agencija ni njihovih transkripata.

24. Dana 13. ožujka 2018. Ustavni sud Republike Hrvatske odbio je ustavne tužbe podnositelja zahtjeva kao neosnovane.

Ustavni sud ponovio je da navodno postupanje B. H.-a nije predmet postupka i da ne utječe na činjenice stavljene na teret podnositelju. Stoga nije bilo potrebe ispitati sutkinju S. B. K. na okolnosti postupaka B. H.-a. Utvrdio je i da je jasno da Služba evidencije može predmet vratiti vijeću na ponovno ispitivanje i da stoga nema potrebe ispitati sutkinju S. B. K. ni na tu okolnost.

Dalje je odgovorio na prigovor podnositelja zahtjeva da su se u odnosu na njegove tvrdnje o postupcima B. H.-a i nedosljednosti njegova iskaza „sudovi začahurili” radi očuvanja vlastitog integriteta. S tim u vezi Ustavni sud nije se složio s podnositeljem da je iskaz B. H.-a imao ključnu ulogu u postupku, već je naveo da je podnositelj osuđen na temelju opsežnog dokaznog materijala – prije svega zakonitih snimaka nadziranih telefonskih razgovora. Ponovio je da navodni postupci B. H.-a nisu važni za činjenice stavljene na teret podnositelju.

Ustavni sud na kraju je naveo da ne postoji veza između članka u medijima kojemu se prigovara i odluke Vrhovnog suda protiv podnositelja zahtjeva i da nema naznaka da Vrhovni sud u podnositeljevu predmetu zbog toga nije bio nepristran. Činjenica da je presuda donesena osam tjedana nakon objave članka mogla je biti samo posljedica, primjerice, dinamike suda u rješavanju predmeta. Zaključio je da su sudovi podnositelja zahtjeva osudili na temelju brojnih zakonitih dokaza i da su naveli opsežna obrazloženja za svoja utvrđenja. Činjenica da se podnositelj zahtjeva nije slagao s njima nije bila dostatna da se utvrdi da su suci bili „kontaminirani” spornim objavama u medijima.

25. Odluka Ustavnog suda dostavljena je punomoćniku podnositelja zahtjeva 20. ožujka 2018.

V. OSTALE RELEVANTNE INFORMACIJE

26. Dana 14. ožujka 2017. podnositelj zahtjeva podnio je tužbu protiv nakladnika novina Jutarnji list i Nedjeljni jutarnji i informativnog portala Jutarnji.hr. Tvrdio je da je nezakonito objavljivanje snimaka koje je izradila Sigurnosno-obavještajna agencija utjecalo na Vrhovni sud u kaznenom postupku protiv njega, otežalo njegov položaj u suđenju i povrijedilo njegova prava osobnosti. Parnični postupak još je uvijek u tijeku pred prvostupanjskim sudom.

27. Dana 3. prosinca 2019. podnositelj zahtjeva podnio je kaznenu prijavu protiv glavnog urednika Jutarnjeg lista i autora članka objavljenog u Nedjeljnom jutarnjem te protiv nepoznatih djelatnika Sigurnosno-obavještajne agencije i Državnog odvjetništva Republike Hrvatske koji su navodno snimke Sigurnosno-obavještajne agencije dali vanjskim osobama. Domaće vlasti još uvijek provode istragu o tom pitanju.

28. U međuvremenu, Ustavni sud Republike Hrvatske ukinuo je 2015. presudu Vrhovnog suda protiv B. G.-a i drugih za ratni zločin (vidi stavak 6. ove presude). Postupak je vraćen na ponovni postupak prvostupanjskom sudu koji je 27. listopada 2023. B. G.-a osudio na kaznu zatvora u trajanju od sedam godina.

MJERODAVNI PRAVNI OKVIR I PRAKSA

29. Mjerodavni članci Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine br. 56/1990 s naknadnim izmjenama i dopunama) glase kako slijedi:

Članak 116.

„Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao najviši sud, osigurava jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni.

Predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske, uz prethodno mišljenje Opće sjednice Vrhovnog suda Republike Hrvatske i nadležnog odbora Hrvatskoga sabora, na prijedlog Predsjednika Republike bira i razrješuje Hrvatski sabor. Predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske bira se na četiri godine.

Ustanovljavanje, djelokrug, sastav i ustrojstvo sudova te postupak pred sudovima uređuje se zakonom.

Članak 120.

„ Sudačka dužnost je stalna.

Sudac će biti razriješen sudačke dužnosti:

- ako to sam zatraži,
- ako trajno izgubi sposobnost obavljati svoju dužnost,
- ako bude osuđen za kazneno djelo koje ga čini nedostojnim obavljanja sudačke dužnosti,

PRESUDA TADIĆ protiv HRVATSKE

- ako u skladu sa zakonom, zbog počinjenoga teškoga stegovnog djela tako odluči Državno sudbeno vijeće,

- kad navrší sedamdeset godina.

...

Sudac ne može biti premješten protivno njegovoj volji osim u slučaju ukidanja suda ili preustroja suda u skladu sa zakonom.

Sudac ne može obavljati službu ili posao koje je zakon odredio kao nespojive sa sudačkom dužnošću...“

Članak 121.

„Državno sudbeno vijeće je samostalno i neovisno tijelo koje osigurava samostalnost i neovisnost sudbene vlasti u Republici Hrvatskoj.

Državno sudbeno vijeće, u skladu s Ustavom i zakonom, samostalno odlučuje o imenovanju, napredovanju, premještanju, razrješenju i stegovnoj odgovornosti sudaca i predsjednika sudova, osim predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske.

...“

30. Zakonom o Državnom sudbenom vijeću (Narodne novine Republike Hrvatske br. 116/2010, s naknadnim izmjenama i dopunama) uređuje se sastav, ovlasti i rad tijela koje ima ovlast imenovati i razrješavati suce – odnosno Državnoga sudbenog vijeća. Njime se, konkretno, uređuje postupak imenovanja sudaca, stegovna djela tijekom obnašanja sudačke dužnosti i stegovni postupak protiv sudaca. Mjerodavne odredbe zakona, koji je bio na snazi u relevantno vrijeme, glasile su kako slijedi:

Članak 42.1

„ U djelokrug Vijeća spada:

- imenovanje sudaca,
- imenovanje i razrješenje predsjednika sudova,
- imunitet sudaca,
- premještanje sudaca,
- vođenje stegovnog postupka i odlučivanje o stegovnoj odgovornosti sudaca,
- odlučivanje o razrješenju sudaca,
- sudjelovanje u osposobljavanju i usavršavanju sudaca i sudskih službenika,
- donošenje Metodologije izrade ocjene sudaca,
- vođenje osobnih očevidnika sudaca,
- vođenje i kontrola imovinskih kartica sudaca.“

Članak 51.4

„ Za suca Vrhovnog suda Republike Hrvatske može biti imenovana osoba koja je najmanje 15 godina radila kao pravosudni dužnosnik, isto toliko godina bila odvjetnik,

PRESUDA TADIĆ protiv HRVATSKE

javni bilježnik, sveučilišni profesor pravnih znanosti koji ima položen pravosudni ispit i najmanje 15 godina radnog iskustva nakon položenog pravosudnog ispita i ugledni pravnik s položenim pravosudnim ispitom i najmanje 20 godina radnog iskustva, koji se dokazao svojim stručnim radom na određenom pravnom području, kao i stručnim i znanstvenim radovima.“

Članak 73.

„(1) Sudac će biti udaljen s dužnosti:

- ako je protiv njega pokrenut kazneni postupak zbog kaznenog djela za koje je predviđena kazna zatvora od pet godina ili teža kazna, ili dok se nalazi u pritvoru,
- zbog osude za kazneno djelo koje ga čini nedostojnim obavljanja sudačke dužnosti ili
- zbog počinjenoga teškoga stegovnog djela.

(2) Sudac može biti udaljen s dužnosti:

- ako je protiv njega pokrenut kazneni postupak zbog kaznenog djela za koje je predviđena kazna zatvora do pet godina,
- ako obavlja službu, posao ili aktivnost koji su nespojivi s obavljanjem sudačke dužnosti,
- ako je ovlaštenu predlagatelj u zahtjevu za pokretanje stegovnog postupka predložio izricanje stegovne kazne razriješenja od dužnosti.

(3) Zahtjev za udaljenje s dužnosti Vijeću podnosi predsjednik suda u kojem sudac obnaša sudačku dužnost, predsjednik neposredno višeg suda, nadležno sudačko vijeće ili predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske.

(4) Odluku o udaljenju s dužnosti u slučaju iz stavka 1. ovoga članka donosi predsjednik suda [kad je dotični sudac zaposlen], a u slučajevima iz stavka 2. ovoga članka odluku donosi Vijeće bez odgode.“

31. Mjerodavne odredbe Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine Republike Hrvatske br. 152/2008, 76/2009, 80/2011, 91/2012, 143/2012, 56/2013, 145/2013, 152/2014), koji je bio na snazi u relevantno vrijeme, glasile su kako slijedi:

Članak 19.f

„(1) Vrhovni sud je nadležan:

- 1) odlučivati u drugom stupnju o žalbama protiv odluka županijskih sudova, osim ako drukčije nije propisano zakonom,

...

(2) Vrhovni sud sudi u vijećima sastavljenim od tri suca, ...“

32. Zakonom o sigurnosno-obavještajnom sustavu Republike Hrvatske (Narodne novine Republike Hrvatske br. 79/2006 i 105/2006) osnovana je Sigurnosno-obavještajna agencija radi prikupljanja, analize, obrade i ocjene podataka koji su od značenja za nacionalnu sigurnost. Mjerodavne odredbe tog zakona glase kako slijedi:

Članak 33.

„(1) SOA može prema građanima primjenjivati mjere tajnog prikupljanja podataka kojima se privremeno ograničavaju neka ustavna ljudska prava i temeljne slobode...

... (3) Mjere tajnog prikupljanja podataka jesu:

1. tajni nadzor telekomunikacijskih usluga, djelatnosti i prometa:

a) tajni nadzor sadržaja komunikacija,

...“

Članak 36.

„(1) Mjere tajnog prikupljanja podataka iz članka 33. stavka 3. točke 1. a), ... ovoga Zakona mogu se poduzimati samo na temelju pisanog obrazloženog naloga za njihovo provođenje koje izdaje sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske. Suce ovlaštene za izdavanje pisanog naloga za provođenje mjera tajnog prikupljanja podataka određuje predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske. ...

...

(4) ... Službene i druge osobe koje sudjeluju u postupku odlučivanja i u poduzimanju mjera dužne su kao tajnu čuvati sve podatke koje su saznale.“

Članak 39.

„(1) Sigurnosno-obavještajne agencije uspostavljaju i vode zbirke i registre osobnih podataka i druge evidencije prikupljenih podataka i dokumenata o podacima koji su u svezi s poslovima iz djelokruga rada sigurnosno-obavještajnih agencija te druge evidencije o njihovim poslovima i aktivnostima.

(2) Osobe koje su upoznate s podacima iz evidencija sigurnosno-obavještajnih agencija i dokumentima o tim podacima dužne su ih čuvati kao tajnu.“

Članak 91.

„Teže povrede službene dužnosti... su:

...

- priopćavanje podataka sigurnosno-obavještajnih agencija, bez obzira na stupanj tajnosti, neovlaštenim osobama,

– iznošenje službenih dokumenata s oznakom tajnosti izvan radnih prostorija agencija, osim po odobrenju neposrednog rukovoditelja.“

33. Sudski poslovnik (Narodne novine Republike Hrvatske br. 37/2014, 49/2014, 8/2015, 35/2015 i 123/2015) bio je podzakonski akt kojim se u relevantno vrijeme uređivalo unutarne poslovanje sudova. Člankom 26. uređivala se automatska (nasumična) dodjela predmeta (dodjela novih predmeta u rad sucima obavljala se automatski, odnosno nasumce, kroz algoritam za dodjelu predmeta, nakon što budu upisani osnovni podaci o predmetu); člankom 27. uređivala se ručna dodjela predmeta. Članci 27. i 28. glasili su, u relevantnom dijelu, kako slijedi:

Članak 27.

„(1) Predmete u rad sucima dodjeljuje predsjednik sudskog odjela, a ako sudski odjel nije osnovan, predsjednik suda.

(2) Predmeti se razvrstavaju po datumu primitka. Ako je istodobno zaprimljeno više predmeta, predmeti se razvrstavaju prema abecednom redu prezimena stranaka protiv kojih se pokreće postupak.

(3) Tako razvrstani predmeti sucima pojedincima dodjeljuju se u rad prema abecednom redu njihovih prezimena, a sudskim vijećima prema abecednom redu prezimena predsjednika vijeća. Predsjednici vijeća dodjeljuju predmete u rad članovima vijeća prema abecednom redu njihovih prezimena. Prilikom dodjele predmeta vodit će se računa o ravnomjernoj podjeli predmeta te vrsti i složenosti predmeta.

...

(5) U sudovima u kojima su ustrojeni sudski odjeli predmeti se raspoređuju po abecednom redu prezimena sudaca u odjelu.

...

(8) Predsjednik suda dužan je svaka tri mjeseca utvrđivati ravnomjernu radnu opterećenost sudaca.

...

(10) U cilju utvrđivanja ravnomjerne radne opterećenosti, predsjednik suda će izmijeniti godišnji raspored poslova (izmjena dodjele novozaprimljenih predmeta) ili donijeti pisanu obrazloženu naredbu kojom će pojedine predmete predodijeliti drugom sucu ako neravnomjerna radna opterećenost pojedinih sudaca nije posljedica nepostizanja očekivanih prosječnih rezultata rada.

(11) U slučaju izuzeća ili druge opravdane spriječenosti suca kojem je predmet dodijeljen u rad, predsjednik suda će pisanom obrazloženom naredbom predmet predodijeliti drugom sucu.

...“

34. Mjerodavne odredbe Poslovnika o radu Vrhovnog suda Republike Hrvatske (Su-235-IV/1999), koji je bio na snazi u relevantno vrijeme, kojim se uređivalo unutarnje poslovanje Vrhovnog suda, glasila su kako slijedi:

Članak 4.

„Predsjednik suda:

- upravlja Vrhovnim sudom,
- predstavlja Vrhovni sud,
- usklađuje rad sudskih odjela i drugih ustrojstvenih jedinica u Vrhovnom sudu,
- saziva i predsjedava Općoj sjednici Vrhovnog suda,
- upravlja sudskom upravom i donosi u obavljanju poslova sudske uprave upravne akte, izdaje naredbe i daje upute,
- potpisuje akte koje donosi,
- nadzire materijalno-financijsko poslovanje Suda,

PRESUDA TADIĆ protiv HRVATSKE

- obavlja druge poslove utvrđene Ustavom, Zakonom o sudovima, Zakonom o državnim službenicima i namještenicima, Sudskim poslovníkom i drugim aktima,

- posredstvom Ministarstva pravosuđa i Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske uspostavlja suradnju s vrhovnim sudovima drugih država i sudjeluje u radu međunarodnih skupova u području rada sudova i surađuje s međunarodnim institucijama za zaštitu prava i drugo.

U poslovima sudske uprave predsjednik povjerava određene zadatke predsjednicima sudskih odjela i Tajništvu suda.“

Članak 47.

„Godišnjim rasporedom rada Vrhovnog suda određuje se raspored sudaca i tajnika u odjele, poslovi sudaca i pomoćnika sudaca, kao i poslovi vijeća u odjelima.

Godišnjim rasporedom određuje se zamjenik predsjednika Vrhovnog suda, predsjednici odjela, njihovi zamjenici, predsjednici i članovi raspravnih vijeća te tajnici u odjelu i raspored u službe evidencije sudske prakse.“

Članak 48.

„ Godišnji raspored utvrđuje predsjednik Vrhovnog suda temeljem prijedloga predsjednika odjela i mišljenja Opće sjednice Vrhovnog suda .

Predsjednika odjela imenuje predsjednik Vrhovnog suda uz prethodno pribavljeno mišljenje sudaca odjela.

Godišnji raspored donosi se, u pravilu, krajem kalendarske godine za narednu godinu.“

Članak 49. st.1

„Godišnjim rasporedom poslova utvrđuje se i način podjele predmeta u sudskim odjelima, temeljem mišljenja sjednice odjela.“

35. U javno dostupnim godišnjim rasporedima Vrhovnog suda za 2016. i 2017., koje je donio predsjednik Vrhovnog suda B. H., u poglavlju IV. navedeno je sljedeće:

Raspored predmeta u rad

Sucima i sudskim savjetnicima raspoređuju se u rad sudski predmeti svih vrsta sukladno šifarniku sudskih predmeta Vrhovnog suda Republike Hrvatske.

Sudske predmete u nadležnosti Vrhovnog suda Republike Hrvatske u rad sucima i sudskim savjetnicima raspoređuju predsjednici Građanskog i Kaznenog odjela sukladno odredbama članka 27. i 28. Sudskog poslovníka, na temelju kojih je ustrojena posebna tablica s organiziranim brojevima.

Predmeti zaprimljeni u Vrhovnom sudu Republike Hrvatske koji su u sustavu e-Spisa raspoređuju se u rad sucima, sudskim savjetnicima i ostalim sudskim službenicima sukladno odredbama članka 26. Sudskog poslovníka.”

36. Vlada se pozvala na odluke Ustavnog suda br. U-III-4571/2012 od 14. siječnja 2015., U-III-1339/2013 od 14. siječnja 2015. i U-III-8034/2014

od 20. svibnja 2015., u kojima je Ustavni sud ispitivao prigovore da je došlo do povrede presumpcije nevinosti zbog žestoke medijske kampanje.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE ZBOG SUDJELOVANJA PREDSEDNIKA VRHOVNOG SUDA U PREDMETU PODNOSITELJA ZAHTJEVA

37. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da Vrhovni sud, koji je postupao kao žalbeni sud u kaznenom postupku koji se vodio protiv njega, nije bio nepristran jer se sumnjalo da je njegov predsjednik (koji nije zasjedao u žalbenom vijeću) imao ulogu u kaznenim djelima te je dao iskaz kao svjedok optužbe. Pozvao se na članak 6. stavak 1. Konvencije, koji glasi kako slijedi:

„... u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega ... svatko ima pravo da ... nepristrani sud pravično ... ispita njegov slučaj ...”

A. Dopuštenost

1. *Tvrđnje stranaka*

38. Vlada je tvrdila da podnositelj zahtjeva nije iscrpio dostupna domaća pravna sredstva s obzirom na to da u svojim žalbama Vrhovnom sudu nije iznio svoju zabrinutost da taj sud neće biti nepristran zbog sudjelovanja njegova predsjednika u predmetu. Nadalje, u svojim je ustavnim tužbama iznio samo određene nejasne tvrdnje, koje nisu omogućile Ustavnom sudu da to pitanje pravilno ispita.

39. Podnositelj zahtjeva odgovorio je da je prigovor podnio Ustavnom sudu. Dalje je ustvrdio da nije imalo smisla tražiti izuzeće sudaca Vrhovnog suda jer bi to dovelo do situacije u kojoj ne bi bilo nikoga tko bi odlučio o njegovu predmetu u žalbenom postupku. U svakom slučaju, s obzirom na okolnosti, suci Vrhovnog suda trebali su ispitati pitanje svoje nepristranosti na vlastitu inicijativu.

2. *Ocjena Suda*

40. Sud je ranije presudio da se, kad domaće pravo nudi mogućnost za uklanjanje uzroka zabrinutosti u pogledu nepristranosti suda ili suca, od podnositelja koji uistinu vjeruje da postoje takve dokazive okolnosti očekuje da im prvom prilikom prigovori. To bi prije svega omogućilo domaćim vlastima da ispituju podnositeljeve prigovore u relevantno vrijeme i osiguraju da njegova prava budu poštovana (vidi, primjerice, *Miljević protiv Hrvatske*, br. 68317/13, stavak 88., 25. lipnja 2020. i ondje navedene predmete).

41. Sud primjećuje da u ovom predmetu, u kojem je podnositelj zahtjeva osporio nepristranost cijelog Vrhovnog suda zbog sudjelovanja predsjednika

tog suda u predmetu, i u kojem je Vrhovni sud bio jedini sud koji je mogao odlučiti o žalbama u podnositeljevu predmetu, nije bilo moguće tražiti izuzeće svih sudaca Vrhovnog suda ili prijenos nadležnosti (vidi stavak 31 ove presude) (usporedi nasuprot tome predmet *Kolesnikova protiv Rusije*, br. 45202/14, stavak 55., 2. ožujka 2021.).

42. Sud nadalje primjećuje da je u svojim žalbama Vrhovnom sudu podnositelj zahtjeva iznio navode protiv predsjednika tog suda, i to da njegov iskaz nije bio vjerodostojan i da je razgovor s podnositeljem zahtjeva iskoristio da bi prikrio svoje postupke (vidi stavak 20. ove presude). Nakon što je Vrhovni sud odbio te navode (vidi stavak 22. ove presude), podnositelj zahtjeva prigovorio je pred Ustavnim sudom da Vrhovni sud nije bio objektivno nepristran i neutralan jer je predsjednik tog suda, koji je dao iskaz kao svjedok optužbe, bio doveden u situaciju da se mora braniti od javno iskazanih sumnji da je sudjelovao u kaznenom djelu; stoga je Vrhovni sud oko sebe podignuo „institucionalni samozaštitni štit” i odbio je propisno ispitati svjedočki iskaz svojeg predsjednika i praktični rad svoje Službe evidencije (vidi stavak 23. ove presude).

43. Iz toga proizlazi da je podnositelj zahtjeva svoj prigovor podnio Ustavnom sudu. Sud primjećuje da je Ustavni sud na njega stvarno i odgovorio iako ne u okviru pitanja nepristranosti suda (vidi stavak 24. ove presude).

44. Sud zaključuje da je podnositelj zahtjeva nacionalnim tijelima dao priliku koja u načelu treba biti dana državama ugovornicama u skladu s člankom 35. stavkom 1. Konvencije, da isprave povrede za koje se navodi da su ih počinile (usporedi *Gäfgen protiv Njemačke* [VV], br. 22978/05, stavci 144. – 146., ECHR 2010; *Bjedov protiv Hrvatske*, br. 42150/09, stavak 48., 29. svibnja 2012.; i *Tarbuk protiv Hrvatske*, br. 31360/10, stavak 32., 11. prosinca 2012.).

45. Stoga se Vladin prigovor o neiscrpljivanju domaćih pravnih sredstava mora odbiti.

46. Sud primjećuje da ovaj prigovor nije ni očigledno neosnovan ni nedopušten po bilo kojoj drugoj osnovi navedenoj u članku 35. Konvencije. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

(a) Podnositelj zahtjeva

47. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da je u kaznenom postupku protiv njega predsjednik Vrhovnog suda B. H., koji je dao iskaz kao svjedok optužbe, bio doveden u situaciju da se mora braniti od javno iskazanih sumnji da je sudjelovao u počinjenju kaznenih djela. Tvrdio je da je u tim okolnostima Vrhovni sud, koji je postupao kao žalbeni sud u njegovu predmetu, štitio

svojem predsjednika i svoj integritet i nije postupao objektivno. Podnositelj zahtjeva iznio je sljedeće tvrdnje u prilog svojem zaključku.

48. B. H. je bio predsjednik Vrhovnog suda cijelo vrijeme dok je davao iskaz protiv podnositelja zahtjeva i u trenutku kada je Vrhovni sud odlučivao o žalbama u podnositeljevu predmetu. Suci Vrhovnog suda koji su odlučivali o žalbama godinama su poznavali B. H.-a. B. H. je bio njihov nadređeni i stoga je bio osoba zadužena za utvrđivanje njihova godišnjeg rasporeda rješavanja predmeta, njihova izuzeća, njihovih godišnjih odmora i pokretanje stegovnog postupka protiv njih.

49. Kao drugo, iskaz B. H.-a predstavljao je odlučujući dokaz koji je osigurao osudu podnositelja zahtjeva. No, njegove su izjave bile nedosljedne i nevjerodostojne. Umjesto da pažljivo ispita izjave B. H.-a i uspoređi ih s onim što je B. H. stvarno učinio u vezi s dodjeljivanjem predmeta protiv B. G.-a u Službi evidencije Vrhovnog suda, Vrhovni sud samo je zaključio da u svakom slučaju postupci B. H.-a i njihov cilj nisu predmet postupka.

50. Odbijanje Vrhovnog suda da ispravi propuste prvostupanjskog suda, odnosno da ispita sutkinju S. B. K. u vezi s uputama koje je primila od B. H.-a u pogledu dodjele predmeta protiv B. G.-a unutar Službe evidencije i da ispita u nazočnosti stranaka zakonske odredbe primjenjive na postupak koji Služba evidencije treba slijediti prilikom vraćanja predmeta vijeću na ponovno ispitivanje, predstavljalo je dodatni dokaz da je Vrhovni sud pokušavao zaštititi vlastiti integritet i integritet svojeg predsjednika.

51. Obrazloženje Vrhovnog suda u pogledu kazne izrečene podnositelju zahtjeva predstavljalo je dodatni dokaz o pristranosti tog suda prema njemu jer nije uspoređio njegovu kaznu sa sankcijama primijenjenima prema njegovim suokrivljenicima – od kojih su neki proglašeni krivima za još jedno kazneno djelo, koje njemu nije stavljeno na teret.

(b) Vlada

52. Vlada je tvrdila da sudjelovanje predsjednika Vrhovnog suda u predmetu nije utjecalo na nepristranost tog suda u odnosu na podnositelja zahtjeva.

53. Kao prvo, istaknula je da je B. H. bio ispitan kao svjedok na temelju prijedloga dvoje podnositeljevih suokrivljenika. Kao drugo, istaknula je da je iskaz B. H.-a bio samo dio opsežnog dokaznog materijala protiv podnositelja zahtjeva.

54. Nadalje je tvrdila da su suci Vrhovnog suda koji su odlučivali u predmetu podnositelja zahtjeva temeljito ispitali sve tvrdnje sadržane u žalbama. Ispitali su navode podnositelja zahtjeva povezane s predsjednikom Vrhovnog suda B. H.-om i zaključili da nemaju nikakve veze s optužbom protiv podnositelja zahtjeva, koja je dostatno dokazana.

55. Nadalje, Vrhovni sud nije donio drukčiju odluku od one koju je donio prvostupanjski sud, čiju nepristranost podnositelj zahtjeva nikada nije doveo u pitanje, već je Vrhovni sud potvrdio osuđujuću presudu protiv

podnositelja zahtjeva koju je donio prvostupanjski sud utvrdivši da se temeljila na pravilnom utvrđivanju činjenica i primjeni prava.

56. Konačno, Vlada je tvrdila da bi, ako Sud utvrdi da Vrhovni sud nije bio nepristran samo zbog činjenice da je njegov predsjednik bio svjedok na suđenju, to značilo da osoba na takvom položaju nikada ne bi mogla dati iskaz u vezi s bilo kojim predmetom.

2. Ocjena Suda

57. Mjerodavna konvencijska načela koja se odnose na nepristranost sudova sažeta su u predmetima *Morice protiv Francuske* ([VV], br. 29369/10, stavci 73. – 78., ECHR 2015) i *Denisov protiv Ukrajine* ([VV], br. 76639/11, stavci 60. – 65., 25. rujna 2018.).

58. U ovom predmetu Sud ne smatra da postoji bilo kakvo pitanje povezano sa subjektivnom nepristranošću. Stoga će razmotriti pitanje nepristranosti sudaca Vrhovnog suda u svjetlu objektivnog testa (vidi gore navedeni predmet *Denisov*, stavci 61. – 63.).

59. Nadalje, napominjući da postoji čvrsta veza između pojmova neovisnosti i objektivne nepristranosti (vidi *Ramos Nunes de Carvalho e Sá protiv Portugala* [VV], br. 55391/13 i dva druga zahtjeva, stavak 150., 6. studenoga 2018.), Sud će ta dva pitanja ispitati zajedno u mjeri u kojoj se odnose na ovaj predmet (usporedi *Kleyn i drugi protiv Nizozemske* [VV], br. 39343/98 i tri druga zahtjeva, stavak 192., ECHR 2003-VI; *Salov protiv Ukrajine*, br. 65518/01, stavak 82., ECHR 2005-VIII (izvadci); i *Agrokompleks protiv Ukrajine*, br. 23465/03, stavak 128., 6. listopada 2011.).

60. Sud ponavlja da u ovakvim slučajevima čak i vanjski dojam može biti od određene važnosti ili, drugim riječima, „ne samo da se pravda mora izvršavati, mora se i vidjeti da se ona izvršava” (vidi *De Cubber protiv Belgije*, 26. listopada 1984., stavak 26., Serija A br. 86). Ono o čemu je ovdje zapravo riječ je povjerenje što ga sudovi u demokratskom društvu moraju izgraditi u javnosti (vidi *Castillo Algar protiv Španjolske*, 28. listopada 1998., stavak 45., Izvješća 1998-VIII, i *Parlov-Tkalčić protiv Hrvatske*, br. 24810/06, stavak 82., 22. prosinca 2009.).

61. Međutim, iako dojam ima određenu važnost, on sam po sebi nije odlučujuć. Često je nužno odmaknuti se od prvotnog dojma i usredotočiti se na stvarnu situaciju (vidi *Parlov-Tkalčić*, stavak 83.). Stoga, da bi se utvrdilo jesu li navodne bojazni podnositelja zahtjeva u pogledu pristranosti bile objektivno opravdane, dojam se mora ispitati u odnosu na objektivnu stvarnost na kojoj taj dojam počiva; odnosno, mora se utvrditi postoje li, sasvim neovisno od ponašanja sudaca, provjerljive činjenice koje mogu dovesti u pitanje njihovu nepristranost (vidi gore navedeni predmet *Castillo Algar*, stavak 45.).

62. Sud na početku primjećuje da se predmet podnositelja zahtjeva pred Vrhovnim sudom odnosio na navodni kažnjiv pokušaj utjecaja na postupak

donošenja odluke samog Vrhovnog suda u predmetu od visokog značaja, pokušaj u kojem je, prema navodima podnositelja zahtjeva, sam predsjednik Vrhovnog suda imao ulogu i u kojem je predsjednik Vrhovnog suda dao iskaz kao svjedok. Situacija je bila osjetljiva i mogla je *prima facie*, prema mišljenju Suda, razumno izazvati određenu zabrinutost u pogledu nepristranosti i neovisnosti Vrhovnog suda kao takvog. Stoga se od Suda zahtijeva pažljivo ispitivanje, uzimajući u obzir i način na koji se Ustavni sud bavio predmetom prilikom ocjene ustavne tužbe podnositelja zahtjeva.

63. Počevši od konkretne tvrdnje podnositelja zahtjeva u vezi s težinom pridanom iskazu predsjednika Vrhovnog suda (vidi stavak 49. ove presude), Sud primjećuje da njegove izjave nisu bile „jedini” dokaz na kojem se temeljila osuda podnositelja zahtjeva; nisu bile ni „odlučujuće” u smislu da bi vjerojatno bile odlučujuće za ishod predmeta (usporedi *Breijer protiv Nizozemske* (odl.), 41596/13, stavak 34., 3. srpnja 2018.; i usporedi nasuprot tome *Craxi protiv Italije* (br. 1), br. 34896/97, stavak 88., 5. prosinca 2002.).

64. Činjenica da je podnositelj kontaktirao predsjednika Vrhovnog suda u vezi s predmetom protiv B. G.-a bila je samo jedna u nizu činjenica stavljenih na teret podnositelju, koje su sve zajedno predstavljale plan skupine osoba i brojne radnje koje su te osobe poduzele s ciljem da utječu na Vrhovni sud da svoju prvotnu odluku zamijeni odlukom povoljnom za B. G.-a.

65. Činjenice stavljene na teret podnositelju utvrđene su uglavnom na temelju snimaka tajnog nadzora, čiju autentičnost podnositelj nikada nije osporio, te na temelju iskaza svjedoka, uključujući iskaze podnositeljevih bivših suokrivljenika, koji su priznali optužbe, koje iskaze su prvostupanjski sud i Vrhovni sud prihvatili kao vjerodostojne u onim dijelovima u kojima su odgovarali drugim dokazima (vidi stavak 17. ove presude).

66. Nadalje, Sud primjećuje da su podnositelj zahtjeva i njegov odvjetnik unakrsno ispitali B. H.-a na glavnoj raspravi (vidi stavak 13. ove presude) i da je podnositelj zahtjeva svoje navode protiv B. H.-a prvi put iznio u svojim žalbama protiv presude prvostupanjskog suda (vidi stavke 15. i 20. ove presude).

67. Kad je riječ o navodu da je B. H. sudjelovao u planu da se preinači odluka Vrhovnog suda u korist B. G.-a i da je u takvoj situaciji Vrhovni sud u podnositeljevu predmetu štitio svojeg predsjednika i vlastiti integritet te nije pravilno ispitao njegov predmet (vidi stavak 47. ove presude), Sud primjećuje da je podnositelja zahtjeva već bio osudio prvostupanjski sud, čiju nepristranost on nikada nije osporio (vidi stavak 16. ove presude). Vrhovni sud, kao žalbeni sud, detaljno je ispitao tvrdnje podnositelja zahtjeva i dao detaljno obrazloženje kada je potvrdio presudu prvostupanjskog suda (vidi stavak 22. ove presude). Prvostupanjski sud, Vrhovni sud i Ustavni sud složili su se da je jedini relevantan čimbenik u pogledu kontakta između podnositelja zahtjeva i predsjednika Vrhovnog suda bio taj što su njih dvojica razgovarala o žalbenom postupku protiv B. G.-a službi evidencije Vrhovnog suda na

inicijativu podnositelja zahtjeva, što je bilo nesporno između podnositelja zahtjeva i B. H.-a (vidi stavke 16., 22. i 24. ove presude).

68. Kad je riječ o prigovoru o propustu provjeravanja postupka koji Služba evidencije treba slijediti prilikom vraćanja predmeta vijeću na ponovno ispitivanje i propustu ispitivanja sutkinje S. B. K. kao svjedokinje (vidi stavak 50. ove presude), Sud primjećuje da su se Vrhovni sud i Ustavni sud složili da Služba evidencije očito može vratiti predmet vijeću na ponovno ispitivanje te da je potencijalni iskaz S. B. K. zapravo usmjeren na utvrđivanje postupaka B. H.-a u predmetu protiv B. G.-a, koji nisu bili predmet postupka i nisu utjecali na činjenice stavljene na teret podnositelju zahtjeva (vidi stavke 22. i 24. ove presude). S tim u vezi Sud ponavlja da članak 6. stavak 1. Konvencije ne dodjeljuje bilo kakvo pravo da se kazneno progone treće strane ili da ih se osudi za kazneno djelo (vidi *Perez protiv Francuske* [VV], br. 47287/99, stavak 70. ECHR 2004 I).

69. Sud, štoviše, ne smatra da se otvara ikakvo pitanje u pogledu načina na koji je Vrhovni sud potvrdio kaznu koju je prvostupanjski sud izrekao podnositelju zahtjeva (vidi stavke 22. i 51. ove presude).

70. Prelazeći na dio prigovora podnositelja zahtjeva koji se odnosi na navodno hijerarhijski odnos između sudaca Vrhovnog suda i njihova predsjednika (vidi stavak 48. ove presude) i ponavljajući da su pojmovi neovisnosti i objektivne nepristranosti usko povezani (vidi stavak 59. ove presude; vidi i *Bochan protiv Ukrajine*, br. 7577/02, stavak 68., 3. svibnja 2007.), Sudu preostaje ispitati pitanje jesu li suci Vrhovnog suda koji su odlučivali o žalbama u podnositeljevu predmetu bili dovoljno neovisni od predsjednika tog suda i jesu li bili pod nedopuštenim utjecajem predsjednika ili ne (vidi gore navedeni predmet *Parlov-Tkalčić*, stavak 87.).

71. S tim u vezi Sud ponavlja da sudska neovisnost zahtijeva da suci ne budu izloženi neopravdanom utjecaju ne samo izvan sudstva već i unutar njega. Ta unutarnja neovisnost sudstva zahtijeva da ne budu izloženi uputama i pritisku drugih sudaca ili osoba s upravnim odgovornostima na sudu, kao što su predsjednik tog suda ili predsjednik odjela na tom sudu (vidi *Daktaras protiv Litve*, br. 42095/98, stavak 36., ECHR 2000-X; *Moiseyev protiv Rusije*, br. 62936/00, stavak 182., 9. listopada 2008.; i *Khrykin protiv Rusije*, br. 33186/08, stavak 29., 19. travnja 2011.). Nepostojanje dostatnih mjera zaštite koje osiguravaju neovisnost sudaca unutar sudstva i posebice u odnosu na njihove nadređene može Sud navesti na zaključak da se za sumnje podnositelja zahtjeva u neovisnost i nepristranost suda može reći da su objektivno opravdane (vidi gore navedene predmete *Parlov-Tkalčić*, stavak 86., i *Agrokompleks*, stavak 137.).

72. Sud primjećuje da su u relevantno vrijeme postojala konkretna pravila kojima se uređivalo raspoređivanje predmeta u rad sucima na Vrhovnom sudu (vidi stavke 33. i 35. ove presude). To znači da predmete nije raspoređivao predsjednik Vrhovnog suda prema vlastitom nahođenju (usporedi gore navedeni predmet *Parlov-Tkalčić*, stavak 89.) i ništa ne ukazuje na to da je B.

H. odabrao suca izvjestitelja ili članove žalbenog vijeća u podnositeljevu predmetu (usporedi nasuprot tome gore navedeni predmet *Daktaras*, u kojem je predsjednik kaznenog odjela Vrhovnog suda odabrao suca izvjestitelja i članove vijeća). Nema dokaza ni da je predsjednik Vrhovnog suda predodijelio predmet podnositelja zahtjeva (usporedi nasuprot tome gore navedeni predmet *Moiseyev*).

73. Sud primjećuje i da predsjednik Vrhovnog suda nije bio ovlašten izvjestiteljima ili članovima vijeća davati upute o tome kako odlučiti u nekom predmetu, a nema naznaka da je B. H. to učinio u predmetu podnositelja zahtjeva (usporedi nasuprot tome gore navedeni predmet *Agrokompleks*, stavak 138.).

74. Sud će dalje ispitati jesu li postojali neki drugi elementi u odnosu između sudaca Vrhovnog suda koji su odlučivali u predmetu podnositelja zahtjeva u žalbenom postupku i predsjednika Vrhovnog suda koji su mogli ograničiti unutarnju neovisnost tih sudaca. U općenitijem smislu, postavlja se pitanje jesu li ovlasti dodijeljene predsjedniku Vrhovnog suda na temelju hrvatskog prava mogle stvoriti prikrivene pritiske zbog kojih su suci Vrhovnog suda bili podređeni svojem predsjedniku ili, u najmanju ruku, zbog kojih pojedini suci nisu bili voljni proturječiti željama svojeg predsjednika, odnosno, jesu li te ovlasti mogle imati „obeshrabrujući” učinak na unutarnju neovisnost sudaca (vidi gore navedeni predmet *Parlov-Tkalčić*, stavak 91.).

75. U tom smislu, Sud primjećuje da na temelju hrvatskog prava suce Vrhovnog suda imenuje i razrješava Državno sudbeno vijeće, samostalno i neovisno tijelo koje osigurava samostalnost i neovisnost pravosuđa u Hrvatskoj (vidi stavke 29. i 30. ove presude). Ovlast za vođenje stegovnog postupka protiv sudaca Vrhovnog suda te oslobađanje ili izricanje sankcije također je isključivo u nadležnosti Državnog sudbenog vijeća. Iako je predsjednik Vrhovnog suda imao ovlasti privremeno udaljiti suca Vrhovnog suda od obavljanja dužnosti, to je mogao učiniti samo u trima zakonom predviđenim situacijama (*ibid.*).

76. Sud primjećuje i da suci Vrhovnog suda u Hrvatskoj ne podliježu ocjenjivanju rada (usporedi, *mutatis mutandis*, gore navedeni predmet *Ramos Nunes de Carvalho e Sá*, stavak 163.).

77. Točno je da je kao predsjednik Vrhovnog suda sudac B. H. bio zadužen za utvrđivanje godišnjeg rasporeda poslova kojim se određuju zamjenik predsjednika Vrhovnog suda, predsjednici odjela i njihovi zamjenici te predsjednici i članovi vijeća. Međutim, nije imao ovlast utvrđivati godišnji raspored poslova po vlastitom nahođenju, već je postupao na temelju prijedloga predsjednika odjela i mišljenja opće sjednice Vrhovnog suda te, u slučaju imenovanja predsjednika odjela, na temelju prethodnog mišljenja sudaca tog odjela (vidi stavak 34. ove presude).

78. Iz toga proizlazi da su u pogledu napredovanja u karijeri i stege, odnosno područja koja bi potencijalno mogla imati najznačajniji utjecaj na

unutarnju neovisnost sudaca (vidi gore navedeni predmet *Parlov-Tkalčić*, stavak 93.), ovlasti predsjednika Vrhovnog suda bile prilično ograničene.

79. Prema tome, uzimajući u obzir sve konkretne okolnosti predmeta i jamstva usmjerena na zaštitu sudaca Vrhovnog suda od neprimjerenog unutarnjeg miješanja, Sud je uvjeren da su suci Vrhovnog suda koji su ispitivali podnositeljev predmet u žalbenom postupku bili dovoljno neovisni od predsjednika tog suda. Bojazni podnositelja zahtjeva u pogledu nedostatka njihove nepristranosti zbog navodno podređenog položaja u odnosu na njihova predsjednika ne može se smatrati objektivno opravdanima.

80. Stoga nije došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije u pogledu zahtjeva nepristranog suda zbog sudjelovanja predsjednika Vrhovnog suda u podnositeljevu predmetu.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVAKA 1. I 2. ZBOG OBJAVLJIVANJA SNIMAKA SIGURNOSNO-OBAVJEŠTAJNE AGENCIJE U MEDIJIMA

81. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da je objavljivanje u medijima, dva mjeseca prije nego što je Vrhovni sud odlučio o njegovu predmetu, snimaka njegovih telefonskih razgovora koje je nadzirala Sigurnosno-obavještajna agencija izvršilo pritisak na suce Vrhovnog suda da potvrde njegovu osudu i dovelo do povrede njegova prava na presumpciju nevinosti. Pozvao se na članak 6. stavak 1. Konvencije (gore citiran) i članak 6. stavak 2. Konvencije, koji glasi kako slijedi:

„Svatko optužen za kazneno djelo smatrat će se nevinim sve dok mu se ne dokaže krivnja u skladu sa zakonom.”

1. *Dopuštenost*

(a) **Tvrđnje stranaka**

(i) *Vlada*

82. Vlada je tvrdila da su prigovori nespojivi *ratione personae* s Konvencijom jer su navodne povrede uzrokovale privatne strane, odnosno nakladnik i glavni urednik informativnog portala Jutarnji.hr i novina Jutarnji list i Nedjeljni jutarnji te novinar koji je napisao članak, što dokazuju tužba i kaznena prijava koje je podnositelj podnio protiv tih osoba.

83. Podredno, Vlada je tvrdila da podnositelj zahtjeva ne može tvrditi da je žrtva navodnih povreda jer snimke koje je pribavila Sigurnosno-obavještajna agencija nedvojbeno nisu korištene u kaznenom postupku protiv njega, a članak u kojem se na njih upućuje nije se ni na koji način spominjao u presudi Vrhovnog suda.

84. Vlada je na kraju tvrdila da podnositelj zahtjeva nije Ustavnom sudu prigovorio zbog navodne povrede prava na presumpciju nevinosti, bilo izričito, bilo u biti, iako je ustavna tužba predstavljala djelotvorno domaće

pravno sredstvo za taj prigovor, kao što to dokazuje mjerodavna sudska praksa Ustavnog suda (vidi stavak 36. ove presude).

(ii) *Podnositelj zahtjeva*

85. Podnositelj zahtjeva odgovorio je da mediji ne bi imali što objaviti da snimke nije nezakonito otkrio netko iz Sigurnosno-obavještajne agencije. Upravo je zato podnio kaznenu prijavu protiv nepoznatih djelatnika Sigurnosno-obavještajne agencije i Državnog odvjetništva.

86. Kad je riječ o prigovoru Vlade o tome da on nema status žrtve, podnositelj zahtjeva ustvrdio je da su način na koji su suci Vrhovnog suda ocijenili dokaze u njegovu predmetu i obrazloženje koje su dali za kaznu koja mu je izrečena pokazali da su bili pod utjecajem objavljenih snimaka Sigurnosno-obavještajne agencije. S tim u vezi, podnositelj je pozvao Sud da uzme u obzir sljedeće elemente: sadržaj snimaka; činjenicu da ih je izradila Sigurnosno-obavještajna agencija; činjenice da je Sigurnosno-obavještajna agencija mogla nadzirati telefonske razgovore samo na temelju odobrenja suca Vrhovnog suda; da su snimke i transkripti objavljeni u jednim od najčitanijih nacionalnih novina i informativnih portala; suci Vrhovnog suda zasigurno čitaju vijesti; Vrhovni sud nikada se nije distancirao od objavljenog članka niti ga je komentirao na bilo koji način; u pravnoj teoriji smatra se da je nemoguće ukloniti utjecaj koji su nezakoniti dokazi imali na um osobe; i predmet podnositelja zahtjeva već je bio u tijeku više od tri godine, a riješen je nedugo nakon što je sporni članak objavljen.

87. Podnositelj zahtjeva na kraju je ustvrdio da je u svojoj ustavnoj tužbi u biti istaknuo prigovor o povredi svojeg prava na presumpciju nevinosti. Nadalje, 2017. podnio je tužbu za naknadu štete i kaznenu prijavu u vezi s objavljivanjem spornih snimaka i time dao priliku domaćim vlastima da isprave stvar.

(b) Ocjena Suda

88. Sud primjećuje da je u predmetima o negativnom publicitetu u medijima njegova ocjena usmjerena na utjecaj medijske kampanje na poštenost suđenja; pritom je pitanje jesu li se sporne objave mogle pripisati vlastima ili jesu li se temeljile na informacijama koje su dale vlasti samo jedan od čimbenika koji se uzimaju u obzir (vidi *Abdulla Ali protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 30971/12, stavak 90., 30. lipnja 2015., i *Paulikas protiv Litve*, br. 57435/09, a stavak 59., 24. siječnja 2017.).

89. Sud stoga odbija prigovore Vlade u pogledu nespojivosti *ratione personae* i u pogledu statusa žrtve (vidi stavke 82. i 83. ove presude).

90. Kad je riječ o tvrdnji Vlade da podnositelj zahtjeva nije pred Ustavnim sudom iznio svoj prigovor o povredi presumpcije nevinosti (vidi stavak 84. ove presude), Sud ponavlja da je presumpcija nevinosti koja je sadržana u članku 6. stavku 2. Konvencije jedan od elemenata poštenog kaznenog

suđenja koje zahtijeva članak 6. stavak 1. (vidi *Allenet de Ribemont protiv Francuske*, 10. veljače 1995., stavak 35., Serija A br. 308; gore navedeni predmet *Daktaras*, stavak 41.; i gore navedeni predmet *Paulikas*, stavak 48.).

91. Sud primjećuje da je u svojoj ustavnoj tužbi podnositelj zahtjeva prigovorio da je objavljivanjem snimaka Sigurnosno-obavještajne agencije u medijima povrijeđeno njegovo pravo na pošteno suđenje (vidi stavak 23 ove presude). Pritom se pozvao na predmet *Natsvlisvili i Togonidze protiv Gruzije* (br. 9043/05, stavak 105., ECHR 2014 (izvadci)), u kojem je Sud potvrdio da je žestoka medijska kampanja mogla negativno utjecati na poštenost suđenja i dovesti do odgovornosti države – i u smislu nepristranosti suda na temelju članka 6. stavka 1. i u pogledu presumpcije nevinosti sadržane u članku 6. stavku 2. Sud primjećuje da je Ustavni sud ispitao osnovanost podnositeljeva prigovora smatrajući da objavljivanjem snimaka u medijima nije povrijeđeno njegovo pravo na pošteno suđenje (vidi stavak 24. ove presude; i usporedi gore navedeni predmet *Paulikas*, stavak 40.).

92. U skladu s tim, podnositelj zahtjeva dao je nacionalnim tijelima priliku koja u načelu treba biti dana državama ugovornicama u skladu s člankom 35. stavkom 1. Konvencije, da isprave povrede koje se protiv njih iznose (usporedi *Lelas protiv Hrvatske*, br. 55555/08, stavci 45. i 47. – 52., 20. svibnja 2010., i *Žaja protiv Hrvatske*, br. 37462/09, stavak 71., 4. listopada 2016.).

93. Sud stoga odbija prigovor Vlade o neiscrpljivanju domaćih pravnih sredstava.

94. Sud primjećuje da ovi prigovori nisu ni očigledno neosnovani ni nedopušteni po bilo kojoj drugoj osnovi navedenoj u članku 35. Konvencije. Stoga se moraju proglasiti dopuštenima.

2. Osnovanost

(a) Tvrdnje stranaka

(i) Podnositelj zahtjeva

95. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da su suci Vrhovnog suda koji su postupali kao žalbeni suci u njegovu predmetu zasigurno pročitali članak koji je sadržavao transkripte snimaka Sigurnosno-obavještajne agencije. O predmetu protiv podnositelja zahtjeva opsežno se izvještavalo u medijima, a članak se odnosio na samog predsjednika Vrhovnog suda. Izvor snimaka bila je nacionalna obavještajna agencija, a ne neka anonimna osoba.

96. Podnositelj zahtjeva nadalje je tvrdio da su snimke Sigurnosno-obavještajne agencije, iako nisu bile dio spisa predmeta, bile dostupne javnosti i sucima Vrhovnog suda tijekom cijelog razdoblja od njihova objavljivanja do sjednice Vrhovnog suda; prema tome, suci su ih mogli svakodnevno pregledavati. Sadržaj snimaka bio je takav da ostavlja dojam da je podnositelj zahtjeva kriv za zločine koji su mu stavljeni na teret. Prema

mišljenju podnositelja zahtjeva, nijedan sudac nije mogao izbjeći da na njega utječu takve okolnosti.

97. Prema navodima podnositelja zahtjeva, snimke nisu objavljene da bi se javnost informiralo o važnoj temi. Objavljene su šest godina nakon što su pribavljene, a samo osam tjedana prije nego što je žalbeno vijeće trebalo zasjedati u njegovu predmetu. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, objavljene su da bi se izvršio pritisak na suce Vrhovnog suda da potvrde njegovu osudu izrečenu presudom prvostupanjskog suda, koja je inače bila toliko manjkava da bi bez objave snimaka bila ukinuta. Upravo zato Državno odvjetništvo nikada nije doista istražilo tko je iz Sigurnosno-obavještajne agencije snimke otkrio medijima.

(ii) Vlada

98. Vlada je tvrdila da činjenica da su snimke koje je izradila Sigurnosno-obavještajna agencija objavljene u medijima dok je predmet podnositelja zahtjeva bio u tijeku pred Vrhovnim sudom ni na koji način nije utjecala na nepristranost tog suda.

99. Te snimke nikada nisu bile dio kaznenog predmeta protiv podnositelja zahtjeva. Svi suci Vrhovnog suda koji su odlučivali u predmetu podnositelja zahtjeva bili su profesionalni suci s velikim iskustvom u ispitivanju složenih predmeta o kojima se opsežno izvještavalo u medijima, a svoju su odluku donijeli isključivo na temelju dokaza ispitanih tijekom suđenja.

100. Nadalje, podnositelj zahtjeva nije podnio nikakve dokaze koji ukazuju na to da su suci Vrhovnog suda koji su odlučivali o žalbama u njegovu predmetu uopće bili svjesni da su snimke Sigurnosno-obavještajne agencije objavljene ni da su ih preslušali ili pročitali transkripte tih snimaka.

101. U svakom slučaju, objavom članka nije se mogao izvršiti nedopušten pritisak na suce da potvrde osudu podnositelja zahtjeva jer je tužiteljstvo već imalo čvrste dokaze protiv podnositelja zahtjeva, zbog čega ga je prvostupanjski sud osudio.

(b) Ocjena Suda

(i) Opća načela

102. Sud ponavlja da, u određenim situacijama, žestoka medijska kampanja može negativno utjecati na poštenost suđenja i dovesti do odgovornosti države. To vrijedi i u smislu nepristranosti sudova na temelju članka 6. stavka 1. i u smislu presumpcije nevinosti sadržane u članku 6. stavku 2. (vidi gore navedeni predmet *Paulikas*, stavak 57.). Pritom Sud napominje da izvještavanje u medijima o trenutačnim događajima predstavlja ostvarivanje slobode izražavanja, zajamčene člankom 10. Konvencije. Ako postoji žestoka medijska kampanja u vezi s nekim suđenjem, ono što je odlučujuće nisu subjektivne bojazni osumnjičenika, koliko god bile razumljive, u vezi s nepostojanjem nepristranosti koja se zahtijeva od

prvostupanjskog suda, već može li se bojazni osumnjičenika smatrati objektivno opravdanima u konkretnim okolnostima predmeta (vidi *Butkevičius protiv Litve* (odl.), br. 48297/99, 28. studenoga 2000., i *G. C. P. protiv Rumunjske*, br. 20899/03, stavak 46., 20. prosinca 2011.).

103. Sud ponavlja i da se nakon intenzivnog negativnog publiciteta i dalje može provesti pošteno suđenje. U demokraciji će kazneni predmeti od visokog značenja neizbježno privući komentare medija; međutim, to ne može značiti da će bilo kakav medijski komentar neizbježno ugroziti pravo okrivljenika na pošteno suđenje – inače bi, što je zloglasniji zločin, manja bila vjerojatnost da će počiniteljima biti suđeno i da će biti osuđeni. Pristup Suda bio je taj da ispita postoje li dostatne mjere zaštite kako bi se osiguralo da je postupak u cjelini pošten. Bit će potrebni uvjerljivi dokazi da je zabrinutost u pogledu nepristranosti sudaca objektivno opravdana prije nego što se može utvrditi bilo kakva povreda članka 6. stavka 1. (vidi gore navedeni predmet *Craxi*, stavci 99. i 103., i *Mustafa (Abu Hamza) protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (odl.), br. 31411/07, stavak 39., 18. siječnja 2011., i ondje navedeni predmeti).

104. Sud je ranije utvrdio neke od čimbenika relevantnih za ocjenu utjecaja medijske kampanje na poštenost suđenja. Ti čimbenici uključuju vrijeme koje je proteklo između medijske kampanje i početka suđenja (a posebice određivanja sastava prvostupanjskog suda); to jesu li se sporne objave mogle pripisati vlastima ili jesu li se temeljile na informacijama koje su dale vlasti; i to jesu li objave utjecale na suce i tako utjecale na ishod postupka (vidi *Sutyagin protiv Rusije* (odl.), br. 30024/02, i *Beggs protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (odl.), br. 15499/10, stavak 124., 16. listopada 2012.). Nadalje, nacionalni sudovi, koji su u potpunosti sastavljeni od profesionalnih sudaca, općenito imaju, za razliku od članova porote, odgovarajuće iskustvo i prošli su edukacije, što im omogućava da se odupru vanjskom utjecaju (vidi gore navedeni predmet *Craxi*, stavak 104., i *Mircea protiv Rumunjske*, br. 41250/02, stavak 75., 29. ožujka 2007.).

(ii) *Primjena navedenih načela u ovom predmetu*

105. Sud primjećuje da je sporne snimke telefonskih razgovora podnositelja zahtjeva Sigurnosno-obavještajna agencija izradila prije nego što je pokrenuta istraga u odnosu na podnositelja zahtjeva te da, što podnositelj zahtjeva ne osporava, te snimke nisu korištene kao dokaz u kaznenom postupku niti su ikada bile dio spisa predmeta protiv podnositelja zahtjeva (vidi stavak 7. ove presude).

106. Sud nadalje napominje da su te snimke i njihovi transkripti objavljeni u medijima u prosincu 2016., a da je sjednica žalbenog vijeća u predmetu podnositelja zahtjeva održana u veljači 2017. – samo osam tjedana kasnije (vidi stavke 21. i 22. ove presude).

107. Sud nadalje primjećuje da su se objavljene snimke i njihovi transkripti odnosili na telefonske razgovore podnositelja zahtjeva s njegovim

bivšim suokrivljenicima i drugim osobama u vezi s planom da se promijeni odluka Vrhovnog suda u korist B. G.-a. Prema tome, iako je u navedenom novinskom članku samo navedena optužba protiv podnositelja, pri čemu je naglašena činjenica da njegova osuda u prvom stupnju još nije pravomoćna, članak je ipak mogao utjecati na percepciju javnosti o podnositeljevoj krivnji (usporedi gore navedeni predmet *Paulikas*, stavak 61.).

108. Nadalje, s obzirom na činjenicu da su snimke koje je izradila Sigurnosno-obavještajna agencija trebale ostati tajna i nisu se smjele priopćiti neovlaštenim osobama (vidi stavak 32. ove presude), Sud se slaže s podnositeljem zahtjeva da nisu mogle biti objavljene u medijima da ih nije otkrio državni agent koji je imao pristup tim snimkama.

109. S tim u vezi, Sud primjećuje da je kaznena prijava koju je podnositelj zahtjeva podnio u prosincu 2019. protiv nepoznatih djelatnika Sigurnosno-obavještajne agencije i Državnog odvjetništva još uvijek u postupku pred domaćim tijelima (vidi stavak 27. ove presude).

110. Međutim, važno je naglasiti da je činjenica da su vlasti bile izvor štetnih informacija relevantna za pitanje nepristranosti suda samo u onoj mjeri u kojoj bi čitatelji taj sadržaj mogli smatrati autoritativnijim uzimajući u obzir njegov izvor (vidi gore navedeni predmet *Abdulla Ali*, stavak 90.). Dok autoritativnost objavljenog sadržaja može zahtijevati, primjerice, duži protek vremena, nije vjerojatno da će sama po sebi dovesti do zaključka da pošteno suđenje od strane nepristranog suda više nije moguće. Konkretno, tvrdnje da je bilo kakvo otkrivanje štetnog sadržaja od strane vlasti bilo namjerno i s namjerom narušavanja poštenosti suđenja nebitne su za ocjenu utjecaja otkrivanja takvog sadržaja na nepristranost prvostupanjskog suda (*ibid.*).

111. S tim u vezi Sud napominje da je podnositelja zahtjeva 2013. već osudio prvostupanjski sud na temelju snimaka tajnog nadzora koje su izrađene na zahtjev USKOK-a, čiju zakonitost i autentičnost podnositelj nikada nije osporio, te i na temelju iskaza svjedoka, uključujući iskaze podnositeljevih bivših suokrivljenika, koji su priznali optužbe, koji iskazi su prihvaćeni kao vjerodostojni u onim dijelovima u kojima su odgovarali drugim dokazima (vidi stavke 16. – 19. ove presude).

112. Nadalje, Sud primjećuje da je dotični članak u medijima bio usmjeren na osobe iz pravosuđa i politike čija su se imena pojavila na snimkama Sigurnosno-obavještajne agencije, a posebice na predsjednika Vrhovnog suda B. H.-a (vidi stavak 21. ove presude). Sud je već utvrdio da okolnosti koje se odnose na navodno sudjelovanje B. H.-a u predmetu protiv B. G.-a nisu utjecale na nepristranost sudaca Vrhovnog suda u predmetu podnositelja zahtjeva (vidi stavak 80. ove presude).

113. Sud nadalje primjećuje da podnositelj nikada nije osporio autentičnost objavljenih snimaka Sigurnosno-obavještajne agencije ili njihovih transkripta niti je ikada tvrdio da su na bilo koji način montirane ili

izmijenjene prije objave u medijima (usporedi nasuprot tome *Batiashvili protiv Gruzije*, br. 8284/07, stavci 87. – 97., 10. listopada 2019.).

114. Osim toga, Sud primjećuje da je Vrhovni sud odlučio o podnositeljevu predmetu u vijeću sastavljenom od vrlo iskusnih profesionalnih sudaca educiranih da zanemare bilo kakve utjecaje izvan suđenja (vidi stavke 30. i 31. ove presude; i usporedi gore navedene predmete *Craxi*, stavak 104., i *Paulikas*, stavak 62.). Ti suci uopće nisu spomenuli sporni članak u medijima ni snimke Sigurnosno-obavještajne agencije, a ništa u spisu ne ukazuje na to da su članak i snimke utjecali na njihovu ocjenu podnositeljeva predmeta. Potvrdili su osudu podnositelja zahtjeva isključivo na temelju dokaza sadržanih u spisu predmeta utvrdivši da je prvostupanjski sud pravilno utvrdio sve relevantne činjenice i pravilno primijenio pravo.

115. Proizlazi da, bez obzira na kratko vremensko razdoblje koje je proteklo između objave snimaka Sigurnosno-obavještajne agencije u medijima i sjednice žalbenog vijeća u predmetu podnositelja zahtjeva, nema dokaza koji bi ukazivali na to da su suci Vrhovnog suda koji su odlučivali o žalbama u predmetu podnositelja zahtjeva bili pod utjecajem tih snimaka.

116. Prethodna razmatranja dovoljna su da omoguće Sudu da zaključi da članak u medijima i objavljene snimke Sigurnosno-obavještajne agencije nisu doveli do povrede prava podnositelja zahtjeva na pošteno suđenje ili presumpciju nevinosti na temelju članka 6. stavaka 1. i 2. Konvencije.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *utvrđuje* da je zahtjev dopušten
2. *presuđuje* da nije došlo do povrede članka 6. stavaka 1. i 2. Konvencije.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku 28. studenoga 2023. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Hasan Bakirci
Tajnik

Arnfinn Bårdsen
Predsjednik

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

PRESUDA TADIĆ protiv HRVATSKE

ALKEMIST
European Translation Agency
ALKEMIST STUDIO d.o.o.
Miramarska 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72466496524